

N:o 124.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag, innefattande vissa bestämmelser angående laga skiften i Juckasjärvi och Karesuando socknar af Norrbottens län; gifven Stockholms slott den 19 mars 1909.

Under åberopande af bilagda i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå Riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag, innefattande vissa bestämmelser angående laga skiften i Juckasjärvi och Karesuando socknar af Norrbottens län.

Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Albert Petersson.

Förslag

till

L A G,

innefattande vissa bestämmelser angående laga skiften i Juckasjärvi och Karesuando socknar af Norrbottens län.

Häriigenom förordnas, att jämte de angående laga skifte i allmänhet gällande föreskrifter, såvidt de ej strida mot hvad här nedan stadgas, skola beträffande laga skiften i Juckasjärvi och Karesuando socknar af Norrbottens län följande bestämmelser lända till efterrättelse:

1 §.

Skifte skall, med den begränsning, hvartill 2 § kan föranleda, omfatta följande skifteslagets ägor:

1) tomtplatser och åker samt den odlingsbara mark, som i anseende till läge, omfattning och jordens beskaffenhet ägnar sig till upptagande af själfständiga jordbruk eller lämpligen kan sammanläggas med förutvarande jordbruk;

2) den äng inom skifteslagets rågång, som på grund af beskaffenhet och läge med fördel kan till slätter användas, samt den mark, som genom röjning eller vattenledning kan till sådan äng beredas;

3) utanför skifteslagets område belägna ströängar;

4) af den återstående jorden så mycket, som oundgängligen erfordras för att bereda delägarna så lämpligt och redigt skifte af den under 1) och 2) upptagna mark, belägenheten medgifver.

Där delägare, som innehafva minst hälften af skifteslagets skattetal, sist vid den i 3 § omförmälda öfverläggning det yrka, skall, med ofvan

sagda begränsning, i skifte ytterligare intagas så mycket af skogsmarken, som må erfordras för att tillägga hvarje ägolott nödig husbehofsskog.

2 §.

I skifte må ej intagas mera än inom Juckasjärvi socken hälften och inom Karesuando socken en tredjedel af skifteslagets hela areal enligt afvittringshandlingarna.

Att i visst fall ägodelningsrätten må föreskrifva skiftes utsträckning utöfver hvad nu är sagdt, därom stadgas i 4 §.

3 §.

För urskiljande af den mark, som med tillämpning 1 § och 2 § första stycket bör i skifte ingå, skola landtmätaren och godemännen, innan vidare åtgärd i afseende å skiftesberedningen företages, efter undersökning å marken, om och i den mån sådan finnes erforderlig, samt öfverläggning med delägarna och det kronoombud, hvarom i 7 § förmäles, upprätta provisionell plan; och skall denna af landtmätaren utmärkas å delägarnas exemplar af afvittringskartan eller, om sådant ej är tillgängligt, å en genom landtmätarens försorg anskaffad kopia af samma karta.

4 §.

Godkännes den uppgjorda planen af kronoombudet samt af delägare, som innehafva minst hälften af skifteslagets skattetal, lände den till efterrättelse vid skiftet. I annat fall skola landtmätaren och godemännen, sedan de skäl noga upptagna blifvit, som å ena eller andra sidan anföras, i frågan meddela utlåtande, hvilket bör, jämte karta och handlingar, inom fjorton dagar därefter öfversändas till ordföranden i ägodelningsrätten. Denna rätt har att efter verkställd granskning i ämnet förordna; och må rätten därvid föreskrifva utsträckning af skiftet utöfver hvad i 2 § första stycket är sagdt, om och i den mån sådant finnes oundgängligen nödigt för vinnande af lämpligt och redigt skifte.

Om rättegång i ämne, hvarom nu sagts, gälle i tillämpliga delar hvad med afseende å de i 125 § skiftesstadgan omförmälda frågor är föreskrifvet.

5 §.

Den mark, som från skifte uteslutes, inräknas ej i antalet af tillåtna skiften.

6 §.

Skifte å mark, som, efter hvad nu är sagdt, blifvit från delningen utesluten, må sedermera ej äga rum, utan Konungen gifver därtill lof. Ansökning härom ingifves till Konungens befallningshafvande, hvilken det åligger att densamma med eget yttrande till Konungen insända.

Konungen äger tillåta, att skifte, som i denna § afses, må omfatta allenast visst område af den uteslutna marken.

7 §.

Då fråga om skiftets omfattning enligt 1 § och 2 § första stycket under förrättningen behandlas, skall särskildt förordnadt kronombud närvara för att öfva tillsyn öfver, att skiftet ej obehörigen utsträcket.

Detta ombud förordnas af Konungens befallningshafvande, som därom underrättar landtmätaren; och åligger det denne att, på sätt om underrättelse till godemän är stadgadt, kalla ombudet till de sammanträden under förrättningen, då berörda fråga handlägges.

Ersättning till ombudet skall utgå af allmänna medel.

8 §.

Öfver ägodelningsrättens beslut i fråga, som i 4 § afses, må, där skiftet förmenas härigenom hafva gifvits större omfattning, än som öfverensstämmer med föreskrifterna i denna lag, talan å det allmännas vägnar föras efter ty för fullföljd af kronans talan i allmänhet är stadgadt.

Denna lag träder i kraft genast efter utfärdandet.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 20 november 1908.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,

Statsråden: ALBERT PETERSSON,

ALFRED PETERSSON,

HEDERSTIERNA,

HAMMARSKJÖLD,

ROOS,

SWARTZ,

grefve HAMILTON,

grefve EHRENSVÄRD,

MALM.

Efter gemensam beredning med chefen för jordbruksdepartementet anförde chefen för justitiedepartementet statsrådet Albert Petersson:

»Det provisoriska förbud mot laga skifte i Juckasjärvi och Enontekis socknar af Norrbottens län, som meddelades genom lagen den 25 april 1907, afsåg att bereda rådrum för genomförande af särskilda bestämmelser om sådant skifte i dessa trakter — bestämmelser, hvilkas utarbetande genom beslut den 9 i samma månad anförtratts åt den för revision af skiftesstadgan och därmed sammanhörande författningar tillsätta kommitté.

Genom lag den 2 juni innevarande år har förbudet utsträckts att gälla till den 1 juli 1909.

Då jag hos Kungl. Maj:t hemställde, att provisoriet måtte sålunda förlängas, anmälde jag, att kommittén redan den 30 april 1907 afgifvit förslag till lag, innefattande vissa bestämmelser angående laga skifte i förenämnda socknar, men att detta förslag syntes, med anledning af där-
emot framställda anmärkningar, böra i åtskilliga afseenden omarbetas. Frågan härom har nu tagits i öfvervägande inom justitiedepartementet; och jag anhåller att åter få påkalla Kungl. Maj:ts uppmärksamhet för det ämne, som i kommittéförslaget behandlas.»

Föredragande departementschefen redogjorde härefter för kommittéförslaget med därtill hörande motiv, för de utlåtanden, hvilka öfver förslaget afgifvits af landtmästeristyrelsen och Konungens befallningshafvande i Norrbottens län samt för ett af sistnämnda myndighet insändt yttrande i ärendet af förste landtmätaren i länet.

Tillika anmälde föredraganden, att den 28 januari 1908 ingifvits en skrift i ämnet, undertecknad af två personer, hvilka å kommunalstämma i Juckasjärvi socken utsetts att, såsom deputerade, söka utverka den hjälp och lättnad vid jordens skiftande, som vore möjlig. Denna skrift, hvori uppgafs, att de deputerade äfven af jordägarna i den andra af ifrågavarande socknar anmodats framföra deras önskningar beträffande skiftesväsendet och som var åtföljd af ett enligt de i skriften antydda grunder uppgjortt lagförslag, blef jämväl i hufvudsakliga delar af föredraganden uppläst.

Efter att hafva erinrat, att Enontekis socken numera jämlikt nådiga brefvet den 25 oktober 1907 skall benämnas Karesuando socken, yttrade föredraganden vidare:

»Den viktigaste af de frågor, hvarom i ärendet olika meningar uttalats, torde vara den, om och i hvad mån skogsmarken bör ingå i skifte.

Kommittéförslaget, som, jämlikt det kommittén gifna uppdrag, utarbetats i väsentlig öfverensstämmelse med chefens för jordbruksdepartementet föregående uttalanden i ämnet, innebär, att utaf afrösningsjorden skall i skifte intagas blott så mycket, som erfordras för att tillsammans med inrösningsjorden bilda formliga, såvidt möjligt sammanhängande och af rätta linjer begränsade områden. I motiveringen till förslaget påpekas, att ju alltid någon mindre del af afrösningsjorden komme att, för inrösningsjordens sammanförande i lämpliga områden, medfölja denna och sålunda bidraga till fyllandet af åtminstone de nuvarande ägototternas oundgängligaste behof af skogsprodukter. Men, fränsedt detta, hvilat kommittéförslaget på den princip, att från skifte uteslutes ej allenast för afsalut afsedd skog utan äfven husbehofsskogen.

I motsats härtill framhålles i samtliga öfver kommittéförslaget afgifna yttranden, att, i allt fall hvad angår Juckasjärvi socken, skiftet bör afse att bereda tillgång till duglig skog å hvarje ägolott. Till stöd för denna mening åberopas de olägenheter, som, enligt hvad erfarenheten visat, i allmänhet äro förknippade med fri husbehofsbrukning af oskift skog. Att, på sätt ifrågasatts, genom ändrade lagbestämmelser reglera rätten till nyttjande af sådan skog anses icke för dessa trakter kunna med fördel låta sig göra. Verksam kontroll öfver dylika bestämmelsers efterlefnad skulle ej kunna åvägabringas, i allt fall icke utan betydande utgifter. Af förste landtmätaren har ock särskildt anförts, att en ytterligare inskränkning i dispositionsrätten öfver skogen komme att i socialt hänseende på flera sätt verka ogynnsamt. Och i den skrift, som öfverlämnats af deputerade från Juckasjärvi socken, betecknas skiftande af skog till husbehof såsom oundgängligen nödigt; kommittéförslaget — heter det — kan i förevarande hänseende icke följas utan stor skada för jordägarna.

När kommittén erhöll i uppdrag att utarbeta förslag i föreliggande ämne, antog jag, i likhet med hvad chefen för jordbruksdepartementet vid frågans tidigare behandling yttrat, att delägarna lämpligen skulle kunna äfven för tillgodoseende af husbehofvet hänvisas till oskift skog och att de olägenheter, som den delägare nu medgifna, nästan obegränsade rätten att nyttja sådan skog visat sig medföra, borde kunna undanröjas genom ändrad lagstiftning om skogens brukande. Om jag nu anser mig böra i viss mån frånträda denna uppfattning, beror det väsentligen på den styrka, hvarmed krafvet om skogens skiftande framförts från ortsbefolkningens sida. Det kan tydligen icke vara likgiltigt, om en undantagslagstiftning sådan som den nu tilltänkta omfattas med förtroende i de bygder, för hvilka den skall gälla. Uppställas regler för skiftes verkställande, hvilka ej tillfredsställa jordägarna, är fara värdt att dessa lämna obegagnadt det medel till främjande af ett ändamålsenligt och mera intensivt landtbruk, som jordens skiftande innebär. I sådant hänseende må erinras att, enligt hvad Konungens befallningshafvande i länet upplyst, de laga skiften, som redan verkställts inom Juckasjärvi socken, icke skulle hafva kommit till stånd, om ej upplösning af skogssamfälligheterna därigenom vunnits.

En annan omständighet är ock härvid förtjänt af beaktande. Vid afvittring inom de områden af Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker, beträffande hvilka Konungens befallningshafvande annu ej meddelat afvittringsutslag, skall jämlikt nådiga kungörelsen den 20 april 1906 iakttagas, att hvad af skogsanslagen anses erforderligt för nödigt hus-

behof, med hänsyn jämväl till förefintliga odlingslägenheter, omedelbart tilldelas de särskilda hemmanen eller nybyggerna, medan återstoden afsättes till allmänning. Och i regeln lär skogstilldelningen komma att verkställas så, att särskildt område i husbehofsskog utlägges för hvarje brukningsdel. Vid sådant förhållande synes man icke kunna utan obillighet förmena inbyggarna i Juckasjärvi och Karesuando socknar att få sin mark på motsvarande sätt skiftad.

Landtmäteristyrelsen och socknemännens deputerade hafva föreslagit, att i skifte städse skulle ingå så mycket af skogsmarken, som erfordras för att bereda delägarna tillgång på nödig husbehofsskog. Ett dylikt ovillkorligt stadgande synes mig dock innebära en större afvikelse från kommittéförslaget än som är nödigt och lämpligt. Delägarnas såväl som det allmännas intresse lär bättre tillgodoses, om det väl lämnas delägarna öppet besluta, att skogsmarken skall skiftas i nyss angifna omfattning, men, därest sådant beslut ej kommer till stånd, skogsmarken intages i delning allenast i den mån det erfordras för vinnande af bekvämt skifte. Det torde med fog kunna antagas, att delägarna i mer än ett skifteslag, särskildt inom Karesuando socken, skola med hänsyn till skogens dåliga beskaffenhet och dess från gårdarna aflägsna läge finna det förmånligt, att skiftet såvidt möjligt inskränkes till inägojorden.

Mot bestämmelsen i kommittéförslaget att inägojorden bör sammanföras till formliga, såvidt möjligt sammanhängande och af räta linjer begränsade områden synes, därest denna bestämmelse tillämpas så som i förslagets motiv närmare utlägges, icke vara något att erinra. Emellertid lär det ej kunna förnekas att, på sätt af landtmäteristyrelsen blifvit anmärkt, samma bestämmelse lätt kan blifva så tolkad, att utmark i allt för stor utsträckning intages i skifte. Till förekommande häraf har landtmäteristyrelsen hemställt, att nyssnämnda bestämmelse utbytes mot ett stadgande om beredande af, såvidt möjligt, lämpligt och redigt skifte, med föreskrift tillika att arealen af den mark, som ingår i skifte, icke må öfverstiga inom Juckasjärvi socken hälften och inom Karesuando socken en tredjedel af skifteslagets hela areal enligt afvittringshandlingarna.

Hvad sålunda blifvit hemställt synes mig böra följas. Dock torde det böra stå i ägodelningsrättens makt att, när fråga om skiftes omfattning underställts rättens pröfning, förordna om skiftets utsträckning utöfver nyss angifna största tillåtna areal, om och i den mån det finnes oundgängligen nödigt för beredande af lämpligt och redigt skifte. Landtmäteristyrelsens eget utlåtande torde gifva vid handen, att med hänsyn

till vissa skifteslag en dylik ägodelningsrättens befogenhet måhända icke kan utan olägenhet undvaras. Däremot bör i den provisionella plan, som enligt kommittéförslaget skall af skiftesmannen och godemännen upprättas, den fixa begränsningen af skiftets omfattning undantagslöst iakttagas.

Om alltså i lag bestämmes ett högsta mått för arealen af den mark, som den provisionella planen må afse, lär det blifva möjligt att eftergifva något af hvad i kommittéförslaget uppställas såsom villkor för att planen skall lända till efterrättelse vid skiftet. Det synes kunna vara tillfyllest, om, jämte kronoombudet, delägare med minst hälften af skifteslagets skattetal gilla den uppgjorda planen. Då en ändring af förslaget i sådan riktning verkar därhän, att underställning till ägodelningsrätten mindre ofta varder nödig, torde den komma att afsevärdt bidraga till skiftes kostnadernas nedbringande.

Vid tiden för kommittéförslagets afgifvande pågingo inom Juckasjärvi socken två laga skiften, afseende det ena Juckasjärvi by, det andra Parakkavaara by. Enligt hvad förste landtmätaren i länet upplyst, är skiftet i sistnämnda by numera slutfördt. Det fastställdes den 3 juni innevarande år. Beträffande skiftet i Juckasjärvi by har däremot under åren 1907 och 1908 icke något arbete verkställts, och uppenbart är, att detta skifte ej före den tilltänkta nya lagens utfärdande kan fortskrida så långt som till ägomätningens afslutande. Inom Karesuando socken är afvittringen ännu ej fastställd, och något laga skifte har alltså ej där kunnat påbörjas. Vid dessa förhållanden torde det i kommittéförslaget gjorda undantaget från föreskriften om lagens ikraftträdande böra bortfalla.

Jag har låtit inom justitiedepartementet vidtaga de jämkningar i kommittéförslaget, hvilka enligt det nu anförda synts mig påkallade. Hvad mot förslaget i öfriga delar blifvit anmärkt lär ej vara af beskaffenhet att föranleda ändring i detsamma.»

Det inom justitiedepartementet uppgjorda lagförslaget, hvilket skulle såsom bilaga A. fogas vid detta protokoll, blef nu af föredragande departementschefen uppläst, hvarefter han vidare yttrade:

»Gifvet är, att med en lagstiftning, sådan som jag nu förordat, behöfvet af ändrade regler rörande nyttjande af oskift skog skall blifva mindre kännbart, än om kommitténs förslag upphöjes till lag. Utan tvifvel är det dock i hvarje fall önskligt, att en dylik skogslagstiftning snart kommer till stånd. Den omständigheten, att förslag därtill icke kan framläggas i detta sammanhang och tilläfventyrs ej heller för nästkommande års Riksdag, torde emellertid ej böra föranleda uppskof med åtgärders vidtagande för inskränkning af laga skiftenas omfattning uti ifrågavarande socknar. Innan något skifte enligt de tilltänkta nya be-

stämmelserna hunnit bringas till afslutning, skall den antydda bristen i skogslagstiftningen säkerligen kunna afhjälpas.

Jag hemställer alltså, att högsta domstolens utlåtande måtte, för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål, genom utdrag af protokollet inhämtas öfver det af mig nu framlagda förslag till lag, innefattande vissa bestämmelser angående laga skiften i Juckasjärvi och Karesuando socknar af Norrbottens län.»

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall.

Ur protokollet
Carl Stålhammar.

Bil. A.

Förslag

till

L A G,

innefattande vissa bestämmelser angående laga skiften i Juckasjärvi och Karesuando socknar af Norrbottens län.

Häri genom förordnas, att jämte de angående laga skifte i allmänhet gällande föreskrifter, såvidt de ej strida mot hvad här nedan stadgas, skola beträffande laga skiften i Juckasjärvi och Karesuando socknar af Norrbottens län följande bestämmelser lända till efterrättelse:

1 §.

Skifte skall, med den begränsning, hvartill 2 § kan föranleda, omfatta följande skifteslagets ägor:

1) tomtplatser och åker samt den odlingsbara mark, som i anseende till läge, omfattning och jordens beskaffenhet ägnar sig till upptagande af själfständiga jordbruk eller lämpligen kan sammanläggas med förutvarande jordbruk:

2) den äng inom skifteslagets rågång, som på grund af beskaffenhet och läge med fördel kan till slätter användas, samt den mark, som genom röjning eller vattenledning kan till sådan äng beredas;

3) utanför skifteslagets område belägna ströängar;

4) af den återstående jorden så mycket, som oundgängligen erfordras för att dels bereda delägarna så lämpligt och redigt skifte af den under 1) och 2) upptagna mark, belägenheten medgifver, dels ock såvidt möjligt tillägga hvarje ägolott nödig husbehofsskog;

dock må skiftet ej utsträckas för beredande af nödig husbehofsskog i annat fall än att delägare, som innehafva minst hälften af skifteslagets skattetal, sist vid den i 3 § omförmälda öfverläggning det yrka.

2 §.

I skifte må ej intagas mera än inom Juckasjärvi socken hälften och inom Karesuando socken en tredjedel af skifteslagets hela areal enligt afvittringshandlingarna.

Att i visst fall ägodelningsrätten må föreskrifva skiftes utsträckning utöfver hvad nu är sagdt, därom stadgas i 4 §.

3 §.

För urskiljande af den mark, som enligt 1 § och 2 § första stycket bör i skifte ingå, skola landtmätaren och godemännen, innan vidare åtgärd i afseende å skiftesberedningen företages, efter undersökning å marken samt öfverläggning med delägarna och det kronoombud, hvarom i 8 § förmåles, upprätta provisionell plan, som skall af landtmätaren utmärkas å delägarnas exemplar af afvittringskartan eller, om sådant ej är tillgängligt, å en genom landtmätarens försorg anskaffad kopia af samma karta.

4 §.

Godkännes den uppgjorda planen af kronoombudet samt af delägare, som innehafva minst hälften af skifteslagets skattetal, lände den till efterrättelse vid skiftet. I annat fall skola landtmätaren och godemännen, sedan de skäl noga upptagna blifvit, som å ena eller andra sidan anföras, i frågan meddela utlåtande samt inom fjorton dagar därefter öfversända detsamma jämte karta och handlingar till ordföranden i ägodelningsrätten. Denna rätt har att efter verkställd granskning i ämnet förordna; och må rätten därvid föreskrifva utsträckning af skiftet utöfver hvad i 2 § första stycket är sagdt, om och i den mån sådant finnes oundgängligen nödigt för vinnande af lämpligt och redigt skifte.

Om rättegång i ämne, hvarom nu sagts, gälle i tillämpliga delar hvad med afseende å de i 125 § skiftesstadgan omförmälda frågor är föreskrifvet.

5 §.

Vid skifte å ägor, som, efter ty här förut är stadgadt, komma att delas, skall hänsyn tagas till den lämpligaste delning å de öfriga ägora, när fråga därom, i den ordning här efteråt sägs, framdeles kan uppstå.

6 §.

Den mark, som från skifte uteslutes, inräknas ej i antalet af tillåtna skiften.

7 §.

Skifte å den mark, som, efter hvad nu är sagdt, blifvit från delningen utesluten, må sedermera ej äga rum, utan Konungen gifver därtill lof. Ansökning härom ingifves till Konungens befallningshafvande, hvilken det åligger att densamma med eget yttrande till Konungen insända.

8 §.

Då fråga om skiftets omfattning enligt 1 § och 2 § första stycket under förrättningen behandlas, skall särskildt förordnad kronombud närvara för att öfva tillsyn öfver, att skiftet ej obehörigen utsträcker.

Detta ombud förordnas af Konungens befallningshafvande, som därom underrättar landtmätaren, hvilken det åligger att vederbörligen kalla ombudet till de sammanträden under förrättningen, då berörda fråga handlägges.

Öfver domstols beslut i fråga, som nu nämnts, må, där skiftet förmenas härigenom hafva gifvits större omfattning, än som öfverensstämmer med föreskrifterna i denna lag, talan å det allmännas vägnar föras efter ty för fullföljd af kronans talan i allmänhet är stadgadt.

Denna lag träder i kraft genast efter utfärdandet.

Utdrag af protokoll öfver lagärendet, hållet uti Kungl. Maj:ts högsta domstol måndagen den 8 mars 1909.

Andra rummet.

Närvarande:

Justitieråden: RAMSTEDT,
SUNDBERG,
BORGSTRÖM,
BERGMAN,
GULLSTRAND.

Sedan, jämlikt högsta domstolens beslut den 4 februari 1909, handlingarna rörande det till högsta domstolen för afgifvande af utlåtande öfverlämnade förslag till lag, innefattande vissa bestämmelser angående laga skiften i Juckasjärvi och Karesuando socknar af Norrbottens län, cirkulerat emellan högsta domstolens ofvanbemälda ledamöter, företogs nu detta ärende till slutlig behandling; varande förslaget bilagdt detta protokoll.

Justitierådet *Gullstrand*, med hvilken justitierådet *Ramstedt* instämde, yttrade:

»Bestämmelsen i förslaget, att skifte skall under viss förutsättning omfatta jämväl så mycket af skifteslagets jord, som oundgängligen erfordras för att såvidt möjligt tillägga hvarje ägolott nödig husbehofsskog, torde föranleda, att i ett flertal skifteslag, särskildt inom Juckasjärvi socken, en del af skogen skiftas emellan delägarne för tillgodoseende af deras husbehof, under det återstående delen blifver oskift. Då jämväl sistnämnda del af skogen får användas till husbehof, torde det kunna befaras, att delägarne, för hvilken den oskiftade skogen ej är alltför aflägsset belägen,

kommer att för fyllandet af sitt husbehof till förfång för andra delägare anlita samma skog före den honom tillskiftade, under det att annan delägare af omständigheterna nödgas i första hand tillgripa sin egen skog. Sålunda kan lätt inträffa, att oskiftad skog förödes af en eller annan delägare, utan att de öfrige fått draga nytta af densamma. Det af föredragande departementschefen ur synpunkten af andamålsenlig skogsvård vitsordade behof af ändrade lagbestämmelser rörande rätten till nyttjande af oskift skog blifver alltså, visserligen ur annan synpunkt nämligen vikt af rättvisa mellan delägarne inbördes, mera kännbart, än om lagen innehölle förbud att för beredande af husbehofsskog åt delägarne utsträcka skiftet. Enär dessutom kan förutses, att i särskilda fall på skiftesdelägares bedömande, huruvida laga skifte är önskvärdt eller ej, och i förra händelsen, om skiftet jämväl skall omfatta skog, kommer att inverka, i hvad mån lag stadgar inskränkning i rätt till nyttjande af oskift skog, synes äfven ur denna synpunkt lagstiftningens snara ingrepp för andamålsenligt ordnande af nyttjanderätten till oskift skog påkallas af de föreslagna bestämmelserna.»

Justitierådet *Bergman*, med hvilken justitieråden *Sundberg* och *Borgström* förenade sig, anförde:

»Den föreslagna lagen torde i tillämpningen regelmässigt medföra att, på samma gång som hvarje ägolott erhåller visst skogsområde, någon del af skifteslagets skogsmark förblifver oskift. Äfven om delägarne ej, jämlikt 1 §, besluta, att skiftet skall utsträckas för beredande af nödig husbehofsskog, lär det för vinnande af lämpligt och redigt skifte vara erforderligt att i skiftet intaga viss del af skogsmarken. Och det synes, åtminstone hvad angår Juckasjärvi socken, vara uppenbart att, därest delägarne besluta, att vid skiftet husbehofsskog skall tilldelas ägotterna, och jämväl ägodelningsrätten nyttjar sin befogenhet att förordna om skiftets utsträckning utöfver hvad i 2 § första stycket sägs, delningen likväl blott i något enstaka undantagsfall kommer att omfatta all skogsmark.

Om förslaget sålunda kommer att verka därhän, att jordägare, som hafva hvar sitt särskilda skogsområde, tillika äga att gemensamt nyttja oskift skog, synas emellertid bristerna i nu gällande lagstiftning om sådant nyttjande genom förslaget göras kännbarare än hittills. Bibehållas nu gällande bestämmelser i detta ämne, torde det kunna befaras, att, äfven om de skogsområden, som vid skiftet tillagts de särskilda ägotterna, äro för husbehofvet fullt tillräckliga, delägarne skola, därest de med hänsyn till den oskifta skogens belägenhet anse sådant vara för sig fördelaktigt, söka tillgodose husbehofvet företrädesvis eller uteslutande å den gemensamma skogen. Härigenom äfventyras det med förevarande lag-

förslag, om ock endast i andra hand, afsedda syftet att möjliggöra en bättre vård af skogen inom ifrågavarande socknar.

Lätteligen skall det ock kunna inträffa att, sedan en eller flera delägare, med sparande af sin enskilda skog, tagit den samfällda skogen i anspråk, en annan delägare icke kan därå få sitt husbehof af virke ens till någon del fylldt, och förslaget komme sålunda att leda till uppenbara orättvisor.

Af chefen för justitiedepartementet har väl, i hans yttrande till statsrådsprotokollet vid remissen af lagförslaget, blifvit ställdt i utsikt, att nya lagbestämmelser om nyttjande af oskift skog torde kunna genomföras, innan något skifte enligt förslaget hunnit bringas till afslutning. Men det synes synnerligen önskvärdt, att sådana nya lagbestämmelser, såvidt ifrågavarande bygder angår, gifvas redan samtidigt med att föreliggande förslag upphöjes till lag. Det närmare innehållet af dessa bestämmelser måste nämligen tänkas blifva af icke ringa betydelse för delägarne, när de ställas inför frågorna om skifte öfver hufvud skall begäras och huruvida yrkande skall göras om tilldelning af husbehofsskog.»

Justitierådet *Sundberg* yttrade vidare:

»Anledning synes saknas att låta bestämmelserna i förslaget äga tillämpning för det fall, att klyfning ifrågakommer af hemman eller hemmansdel, som — med eller utan tillämpning af samma bestämmelser — undergått laga skifte. En sådan omfattning af förslaget torde ej heller vara åsyftad. Tvekan härutinnan kan emellertid förefinnas, särskildt med hänsyn därtill att enligt skiftesstadgan hemmansklyfning af omförmälda beskaffenhet i allt väsentligt är likställd med laga skifte. Antagligen bör ock den nu gällande provisoriska lagen af den 2 juni 1908 om inskränkning i rätten att erhålla laga skifte så förstås, att densamma gäller äfven beträffande hemmansklyfning. Jag hemställer därför om införande i förslaget af uttryckligt stadgande därom, att detsamma ej afser klyfning, hvarom jag nu yttrat mig.

Det torde kunna ifrågasättas, om tillräckliga skäl föreligga till det ingrepp i förfoganderätten öfver enskild egendom, som skett genom det i förslaget innefattade förbudet mot laga skifte å ett skifteslags hela område, hvilket förbud är ovillkorligt och således skall gälla äfven för det fall, att delägarne enhälligt önska fullständigt skifte och äro villiga att själfva betala skifteskostnaden helt och hållet eller åtminstone beträffande den del, som enligt förslaget skulle från skiftet undantagas. Därest emellertid detta ovillkorliga förbud mot fullständigt laga skifte i förslaget bibehålles, torde böra däri tillika införas något stadgande, hvarigenom förebygges, att den delning af skifteslaget, som förslaget vill förhindra, åstadkommes genom användande af institutet ägostyckning. Medelst ägostyck-

ning — hvilket institut uppenbarligen icke afses i förslaget — kan nämligen en uppdelning äga rum af ett enstaka hemman i dess helhet, hvar efter de särskilda delarna kunna till skilda ägare afyttras; och i fråga om andra hemman förefinnes för delägarne, om de äro ense, möjlighet till delning på så sätt, att de först låta gemensamt ägostycka hela skifteslaget enligt 2 § i 1896 års lag och sedan träffa öfverenskommelser (köp eller byten) om, till hvilket stycke enhvar af dem skall blifva ägare. En användning, på sätt nu antydts, af ägostyckningsinstitutet till kringgående af förslagets bestämmelser synes icke vara förhindrad genom gällande lag om inskränkning i rätten att erhålla ägostyckning; och den torde, med hänsyn därtill att vid ägostyckning noggrann ägoogradering ej behöfver äga rum och att förty kostnaderna för dylik förrättning betydligt understiga lagaskifteskostnader, ej heller vara praktiskt otänkbar.»

1 §.

Högsta domstolen ansåg, att föreskriften om skiftes utsträckning i syfte att tillägga hvarje ägolott nödig husbehofsskog borde sammanföras med angifvandet af det villkor, hvarunder sådan utsträckning finge ske, så att föreskriftens egenskap af undantagsstadgande komme att klart framträda.

3 §.

Högsta domstolen anförde:

»Det lärers kunna antagas, att undersökning å marken icke alltid skall vara af nöden för upprättande af den plan, hvarom i denna paragraf förmåles. Landtmätaren och gode männen torde stundom härför äga fullt tillräcklig ledning af handlingarna och kartan rörande afvittringen samt af de upplysningar, som delägarne och kronoombudet lämna. I paragrafen torde alltså böra uttryckligen angifvas, att undersökning å marken skall företagas allenast om och i den mån sådan finnes erforderlig.»

Justitieråden *Ramstedt*, *Sundberg* och *Borgström* hemställde, att då sådan provisionell plan, som omförmåles i skiftesstadgan, hade en väsentligen annan betydelse än den plan, som här afsåges, ordet »provisionell» måtte till undvikande af missförstånd uteslutas.

4 §.

Högsta domstolen ansåg, att i denna paragraf sådan redaktionell ändring borde vidtagas, att öfversändandet af däri omförmälda utlåtande jämte karta och handlingar skulle åligga landtmätaren allena.

Justitierådet *Sundberg* tillade:

»Då underställning till ägodelningsrätt enligt denna paragraf ifrågakommer, torde underställningen böra afse allenast den uppgjorda planen; och det utlåtande af landtmätare och gode män, som skall bifogas samma plan, torde icke böra innehålla något beslut eller något nytt förslag af förrättningsmännen utan allenast ett angifvande af de grunder, hvilka vid planens uppgörande varit för förrättningsmännen bestämmande, och i sammanhang därmed en värdesättning af de skäl, som å ena eller andra sidan anförts. En helt annan innebörd har uttrycket »utlåtande» i 54 och 89 §§ skiftesstadgan. På grund häraf synes till undvikande af missförstånd samma uttryck lämpligen böra genom någon jämkning i förslagets affattning därur bortgå.»

5 §.

Högsta domstolen anförde:

»I allmänhet torde det blifva förenadt med synnerliga svårigheter att i de socknar, där den föreslagna lagen skall vinna tillämpning, åstadkomma lämpliga och rediga skiften, och dessa svårigheter blifva utan tvivel ännu större, därest vid skiftet skall tagas sådan hänsyn, som 5 § angifver. Äfven om med någorlunda säkerhet skulle kunna förutses, huru en framtida delning af samtliga de ägor, som lämnas oskiftade, lämpligast borde ske, torde dock utsikten därtill, att en sådan delning inom öfverskådlig framtid kommer till stånd, vara så oviss, att densamma lämpligen icke må kunna verka till minskadt tillgodoseende af skiftets hufvudsakliga ändamål; och om, såsom vid 7 § kommer att hemställas, möjlighet beredes att i framtiden skifta särskilda delar af de vid skifte uteslutna områden, lär det vara ändamålslost och hart när omöjligt att ställa sig föreskriften i 5 § till efterrättelse. Då härtill kommer, att föreskriftens fullgörande synes förutsätta plan för skifte å den uteslutna marken, hvilket gifvetvis fördyrar förrättningen, hemställes om uteslutande ur förslaget af förevarande paragraf.»

7 §.

Högsta domstolen yttrade:

»Den mark, som med tillämpning af den föreslagna lagen kommer att från skifte uteslutas, är säkerligen i de flesta fall till stor del otjänlig för odling och skoglös. Behof af skifte å all den uteslutna marken kan därför antagligen endast i sällsynta undantagsfall komma att uppstå. Mindre

sällan torde på grund af verkställda eller ifrågasatta odlingsföretag eller af annan anledning blifva önskvärdt, att skifte å viss del af den uteslutna marken kommer till stånd. Enligt förslaget kan emellertid sådan inskränkning af skiftets omfattning icke äga rum, och tvifvelsutan skulle den äfven vålla vissa betänkligheter. Dessa synas dock vara af mindre betydelse i jämförelse med de fördelar, som stå att vinna. Med hänsyn härtill hemställes om ändring af 7 § i sådan riktning, att i fråga om skifte, som där afses, Konungen må äga tillåta, att från skiftet uteslutes visst område.»

8 §.

Högsta domstolen anförde:

»Enligt andra stycket i denna paragraf har landtmätaren att vederbörligen kalla kronoombudet till förrättningen. Den hänvisning till skiftesstadgans föreskrifter, som lärer få anses ligga i uttrycket »vederbörligen», torde emellertid icke gifva landtmätaren tillräckligt tydlig anvisning om sättet för kallelséns verkställande. Detta synes så mycket betänkligare, som planen rörande skiftets omfattning icke kan komma till stånd utan kronoombudets medverkan, och ombudets utevaro från förrättningen alltså kan blifva ett väsentligt hinder för densammas fortgång. Med anledning häraf hemställes om ett förtydligande af bestämmelsen i fråga.

Då, beträffande kostnaden för kronoombudet, tvekan torde kunna uppstå, om samma kostnad skall gäldas af allmänna medel eller är att anse såsom skifteskostnad, hvarå bestämmelserna i 110 § skiftesstadgan äga tillämpning, synes stadgande i afseende härå böra i förslaget intagas.

Stadgandet i tredje stycket af 8 § synes lämpligen böra upptagas i en särskild paragraf, i sammanhang hvarmed uttrycket »domstols beslut i fråga som nu nämnts» torde böra utbytas mot »ågodelningsrättens beslut i fråga, som i 4 § afses» eller något liknande.»

Ur protokollet

Carl Stålhammar.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 19 mars 1909.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Statsråden: ALBERT PETERSSON,
              HEDERSTIERNA,
              HAMMARSKJÖLD,
              SWARTZ,
              grefve HAMILTON,
              grefve EHRENSVÄRD,
              MALM,
              LINDSTRÖM,
              NYLANDER.
Justitieråden: RAMSTEDT,
              AMÉEN.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Albert Petersson anmälde, efter gemensam beredning med chefen för jordbruksdepartementet, högsta domstolens genom utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden för den 20 sistlidna november inhämtade utlåtande öfver det vid samma protokoll fogade förslag till lag, innefattande vissa bestämmelser angående laga skiften i Juckasjärvi och Karesuando socknar af Norrbottens län.

Efter att hafva redogjort för utlåtandets innehåll yttrade föredragande departementschefen:

»I mitt anförande till statsrådsprotokollet den 20 november 1908 antydde jag det samband, som består mellan det nu förevarande lagförslaget och frågan om ändrade regler rörande nyttjande af oskift skog. Det vore, yttrade jag, utan tvifvel önskligt, att en dylik skogslagstiftning snart komme till stånd.

Behofvet häraf har nu inom högsta domstolen ytterligare framhållits; och tre ledamöter af domstolen hafva betonat såsom synnerligen önskvärdt, att sådana nya lagbestämmelser, såvidt ifrågavarande bygder angår, gifvas redan samtidigt med att föreliggande förslag upphöjes till lag.

Det vill emellertid synas mig, som om olägenheterna af, att icke nya regler om nyttjande af oskift skog redan i detta sammanhang föreslås, blifvit inom högsta domstolen ej så litet öfverskattade.

Att delägarna skulle komma att, med sparande af sin enskilda skog, tillgodose husbehofvet företrädesvis eller uteslutande å den gemensamma skogen, torde vara föga sannolikt. I dessa vidsträckta bygder, där skifteslagen ofta äro af flera kvadratmils omfattning och där det egentliga skogsanslaget stundom vid afvittringen utlagts såsom särskildt skifte, långt af lägset från skifteslagets öfriga ägor, lär det för delägarna komma att ställa sig särdeles obekvämt och kostsamt att för husbehofvet nyttja annan skog än den, som ingått i skifte. Säkerligen blifver så godt som all den skogsmark delad, hvilken ej har ett alltför ogynnsamt läge i förhållande till gårdarna. Faran för ökad afverkning å den oskifta skogen, därest nu föreliggande lagförslag antages ensamt för sig, lär alltså vara synnerligen ringa.

I hvarje fall torde den inom högsta domstolen uppmärksammade möjlighet, att den oskifta skogen efter afverkning för vissa delägars behof icke erbjuder tillräcklig virkestillgång för annan delägare, kunna helt lämnas ur räkningen. De stora skogsvidderna i Juckasjärvi socken — från Kare-suando socken kan här bortses — berättiga till påståendet, att en sådan möjlighet icke skall förverkligas inom den tid af högst några år, som kan åtgå för den nya skogslagstiftningens genomförande.

Det är ju för öfrigt påtagligt, att behofvet af ordnad hushållning med den oskifta skogen icke skall i nu omförmälda hänseenden blifva mera kännbart än hittills, förr än delägare fått tillträda sina vid skifte enligt förevarande lagförslag utlagda ägolotter. Men dessförinnan skall, på sätt jag redan vid remissen af lagförslaget framhållit, den påpekade bristen i skogslagstiftningen säkerligen vara afhjälpt.

Intresset för delägarna att, innan skifte öfver hufvud eller tilldelning af husbehofsskog begäres, äga säker kännedom om de bestämmelser, som skola gälla för den oskifta skogens begagnande, torde ej heller vara afsevärdt. Att ett utsyningstväng måste införas äfven hvad husbehofsnyttningen angår, lär vara för delägarna uppenbart. Socknemännens deputerade, med hvilkas önsknings om husbehofsskogens skiftande lagförslaget öfverensstämmer och som äfven antydtt behofvet af nya föreskrifter rörande den gemensamma skogen, hafva icke ansett erforderligt att förslaget omedelbart förknippas med sådana föreskrifter.

Med stöd af det nu sagda anser jag fortfarande, liksom vid remissen af förslaget, att saknaden af nya regler om oskift skogs begagnande ej utgör giltig anledning att uppskjuta med lagstiftningsåtgärder rörande laga skiftenas omfattning uti ifrågavarande socknar. Att dylika regler utan dröjsmål komma till stånd, är dock för visso angeläget; och utarbetandet af förslag i ämnet torde böra oförtöfvadt begynnas.

De erinringar, som högsta domstolens ledamöter enhälligt framställt vid särskilda §§ af det remitterade förslaget, torde böra iakttagas.

Hvad eljest blifvit inom högsta domstolen anmärkt lärer däremot icke böra leda till ändring i förslagets bestämmelser. Särskildt vill jag framhålla, att, efter min uppfattning, den i 3 § omförmälda plan lämpligen bör betecknas såsom 'provisionell'. Det är sant, att denna plan — där den vederbörligen godkännes — skall lända till efterrättelse och alltså icke må underkastas sådan jämkning, som i 92 § skiftesstadgan sägs. Men den omständigheten, att sistnämnda lagrum uttryckligen förbehåller förrättningsmännen befogenhet att till beredande af lämpligt och rättvist skifte göra jämkning i den provisionella planen, synes mig visa, att en så vidsträckt jämkningsrätt icke kan anses ligga redan däri, att planen säges vara provisionell. Å andra sidan torde det vara tydligt, att den plan, som i lagförslaget afses, icke kan blifva i hvarje detalj bindande. Planen skall ju uppgöras innan skiftesberedningen i öfrigt påbörjats, och den skall utmärkas å den säkerligen ej alltid fullt tillförlitliga afvittringskartan. Det lärer alltså låta tänka sig, att exempelvis en ängslägenhet, som enligt planen sådan den å kartan utmärks faller inom delningsområdena, vid den noggrannare ägomätningen befinnes ligga delvis därutom. Att i dylikt fall hela lägenheten intages i skifte synes vara i sin ordning och kan ej sägas innebära ett rubbande af planen. Men måhända skulle äfven en sådan blott formell afvikelse blifva ansedd otillåten, om ordet 'provisionell' i 3 § finge bortfalla.

Att lagförslaget ej afser hemmansklyfning, lärer vara tydligt.

I enlighet med hvad jag nu yttrat har jag låtit inom justitiedepartementet omarbeta lagförslaget.»

Föredraganden uppläste härefter förslaget i dess omarbetade skick samt hemställde, att det sålunda upplästa förslaget måtte framläggas för Riksdagen till antagande.

Statsrådets öfriga ledamöter biträdde föredragandens hemställan;

och tacktes Hans Maj:t Konungen med bifall härtill förordna, att till Riksdagen skall aflätas nådig proposition af den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet

Erik Ölander.